

INSTITUȚIILE PUTERII: FUNCȚIONALITATEA ÎN SISTEMUL POLITIC AL SOCIETĂȚII

Ion SANDU

Universitatea de Stat din Moldova

În acest articol puterea este prezentată ca un fenomen care exprimă obiectivitatea de a adopta legi și de a asigura executarea ulterioară a acestora, utilizând metode conexe de convingere și coerciție. În societate puterea este clasificată în: socială, politică și de stat. Prin instituțiile sale, puterea asigură funcționalitatea diferitelor tipuri de structuri sociale și organisme, activități de coordonare care au loc în interesul său. În calitate de element de bază al sistemului politic, statul, prin puterea legislativă, executivă și judecătorească, asigură organizarea vieții sociale în Republica Moldova, modernizarea conducerii și modelarea administrației publice a societății. Resursele pentru realizarea scopurilor instituțiilor puterii reprezintă capacitățile sale funcționale, prin intermediul funcționarilor asupra cărora este exercitată puterea, evident gestionată și controlată îndeosebi prin convingere și coerciție. Funcțiile puterii de stat sunt atribuite simultan instituțiilor de stat care le realizează operațional. În mod evident, într-un sistem democratic puterea este realizată în beneficiul societății.

Cuvinte-cheie: *instituțiile puterii, sistem politic, administrare publică, putere legislativă, putere executivă, putere judecătorească, autorități, funcțiile puterii, valori politice, democratice, modernizare.*

INSTITUTIONS OF POWER: THE FUNCTIONALITY IN THE POLITICAL SYSTEM OF SOCIETY

In this article, the power is presented a phenomenon, which expresses the objectivity to adopt laws and further execution, using related methods of the persuasion and coercion. The power in society is classified in: social, politic and state. Through its institutions, the power assures the functionality of different kind of social structures and organisms, coordination activities, which are taking place in its interest. As a basic element of the political system, the state, through the law-making, executive and judicial power assure the organization of the social life in the Republic of Moldova, government modernization and public administration field of the society. The resources for realizing the purposes of the power institutions are its functional capacities, by the instrumentality of, the collectivity on which is exercised the power is obviously managed and controlled specially through the persuasion and coercion. The functions of the state power are simultaneously assigned to the state institutions which are making it operationally, obviously in a democratic system the power is realized in the benefit of society.

Keywords: *institutions of power, political system, public administration, legislative, executive and judicial power, authorities, power functions, political and democratic values, modernization.*

În aspect sociopolitic, puterea prezintă un fenomen specific, care exprimă abilitatea de a adopta decizii și de a asigura realizarea lor, utilizând diverse metode de persuasiune și constrângere. În același timp, puterea este și un sistem de relații sociopolitice, care dă unor indivizi sau grupuri posibilitatea de a influența asupra grupurilor și claselor sociale.

Puterea în societate se clasifică în: socială (a întregului popor), politică (a partidelor) și puterea de stat (legislativă, executivă și judecătorească). În societățile cu sisteme politice totalitare și autoritare, unde puterea de stat nu este distribuită, puterea socială nu poate să funcționeze. În aceste sisteme politice puterea politică se identifică cu puterea de stat. În sistemele politice democratice puterile socială, politică și de stat funcționează în armonie. În societățile democratice puterea socială își realizează scopul prin democrația clasică (directă), iar puterile politice (partidele) și puterea de stat (statală) își îndeplinesc obiectivele prin democrația reprezentativă. În societățile cu regimuri politice democratice puterea socială (populația) permanent este influențată de puterile politice (partide), care au ca scop strategic de a posedea și realiza puterea de stat.

Prin instituțiile sale puterea statală asigură funcționalitatea și coeziunea diverselor organisme și structuri ale societății, coordonarea activităților care se desfășoară în interiorul ei, în special adoptarea deciziilor care sunt obligatorii pentru întreaga societate.

Instituția puterii reprezintă un complex de relații organizaționale cu caracter relativ stabil, care facilitează conexiunea și dinamica relațiilor intercomunitare, intergrupale, interindividuale, realizarea aspirațiilor, intereselor membrilor societății. Fiind un ansamblu de structuri, norme și personal selectat și având o natură relativ stabilă, instituțiile puterii îndeplinesc funcții care satisfac necesitățile întregii societăți (instituția puterii legislative, parlamentul îndeplinește funcția de elaborare și adoptare a legilor; instituția executivă a puterii,

guvernul aplică în practica vieții societății aceste legi). În afara instituțiilor puterii, în societate există o mare diversitate de alte instituții: educaționale, științifice, economice, sportive etc., dar deciziile instituțiilor puterii trebuie să fie înțelese ca obiectivare a unor idei, norme, valori sociale menite să reglementeze relațiile interumane.

Instituțiile puterii obiectivează, structurează acele interese, norme și valori politice dependente de organizarea și guvernarea societății. Sociologul E.Durkheim a identificat instituția puterii cu faptul social, considerând-o ca impunere exterioară de ordin coercitiv (putere, drept de constrângere) asupra conștiinței individului. Pentru alți politologi și sociologi, reprezentanți ai funcționalismului, instituția puterii este fundamentată de valori care ghidează și direcționează acțiunea la nivel individual și social. Exponenții dreptului constituțional operează o reducere a instituțiilor puterii la sfera raporturilor reglementate juridic și a autorităților instituite prin articole constituționale.

Politologii contemporani, printre care J.W. Lapierre, consideră că instituția puterii în esență corespunde oricărei structuri sociale ordonate, care îndeplinește o funcție socială. În timp ce pentru M.Duverger instituția puterii este un organism politic cu caracter relativ stabil, instrumentează legăturile și interraturile dintre membrii grupului, precum și mijloacele de acțiune specifice.

Instituțiile specifice puterii nu trebuie să fie confundate cu instituțiile de genul: organizații profesionale (sindicate), ligi, asociații culturale, științifice, cluburi sportive, asociații religioase, de asistență socială etc., care prin natura lor n-au un caracter expres politic, dar în anumite condiții se pot manifesta ca instituții ale sistemului politic sau își pot structura anumite forme de organizare și acțiune politică.

Instituțiile statale sunt purtătoarele puterii în sistemul politic al societății, sunt produsul adâncirii, complexității situațiilor politice și sociale, ceea ce determină creșterea capacității de acțiune a comunităților sociale, iar existența lor facilitează chiar și implicarea relațiilor interumane și modelarea comportamentului indivizilor față de anumite norme pe care le impun. Totodată, apariția, perfecționarea și diversificarea instituțiilor puterii înfățișează organizarea superioară a vieții sociale.

Stabilitatea social-politică este dependentă de existența și funcționarea instituțiilor puterii, așa încât absența sau influența scăzută a acestora ar determina o creștere entropică (gradul de organizare a sistemului) a acțiunilor populației, care generează puternice dezechilibre (puterea gloatei, mitinguri, demonstrații etc.). Activitatea instituțiilor puterii este centrată pe reglarea întregului sistem politic, pe coordonarea celorlalte tipuri de instituții și activități ale oamenilor. Instituțiile puterii în fiecare țară sunt fixate în Legea Fundamentală, pentru că îndeplinesc un rol esențial în a asigura existența țării.

Sistemul politic al societății democratice presupune comunicarea permanentă între instituțiile puterii și societatea civilă, astfel că problema constituțională a democrației actuale este aprecierea echilibrului puterilor în stat cu posibilitatea unor acțiuni eficiente și continue, evitându-se orice obstrucții artificiale. Optimismul democrațiilor se exprimă prin susținerea opiniei publice, potrivit căreia instituțiile puterii realizează un mediu de satisfacție în societate.

Termenul „instituție” se utilizează în sens restrictiv (internat, azil, școală etc.) și în sens cuprinzător (sistem politic, sistem social, parlament etc.), cu precizarea că nu orice construcție este o veritabilă instituție. Max Weber deosebește instituțiile de „asociațiile cu scop determinant”, la care se aderă în mod liber, prin faptul că membrii le aparțin în virtutea unor situații pur obiective și independente de declarațiile participanților la acțiunile colective. În plus, în opoziție cu „comunitățile formate prin înțelegere” lipsite de o reglementare rațională și intențională, fiind amorfe, iar sub acest aspect instituțiile presupun reglementări rațional stabilite de anumite organe și un aparat de constrângere alcătuit ca un element ce contribuie la determinarea respectivelor acțiuni. Conform viziunii lui M.Weber, tipul de structură a comunității pe care îl numim „stat”, ca și structurile religioase pe care le numim în mod obișnuit, într-un sens tehnic, „biserici”, se subsumează termenului „instituție”. Între o instituție caracterizată printr-un statut rațional și „grupare” există același raport ca și între activitatea socială orientată în sensul unui acord rațional și activitate ca urmare a unei simple înțelegeri. Activitatea instituțională este „activitate de grup”, fiind reglementată în mod rațional, astfel încât instituția reprezintă o grupare numai parțial reglementată rațional.

Ca element principal al sistemului politic, statul prin instituțiile puterii asigură organizarea vieții societății, modelarea guvernării și administrării sociale. Prin activitatea ce-i este proprie, statul (puterea) cuprinde un aparat politic complex în care puterea este depozitată și administrată de un sistem de instituții numite *autorități publice*, care în ordinea din Legea Fundamentală sunt: Parlamentul (puterea legislativă), Președintele Republicii Moldova (puterea prezidențială), Guvernul (Administrația publică – puterea executivă), Autoritatea judecătorească.

Puterea legislativă în Republica Moldova (Parlamentul), aleasă prin democrația directă de întregul popor, este organul reprezentativ suprem al societății moldovenești și unica autoritate (putere) legiuitoare a țării, manifestându-se ca exponent al intereselor politice ale întregului popor. Diversitatea componenței acestei instituții politice statale este reprezentată de 101 deputați aleși democratic pe 30 noiembrie 2014. 25 de deputați alcătuiesc fracțiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, 23 – fracțiunea Partidului Liberal-Democrat, 20 – fracțiunea Partidului Comuniștilor, 19 – fracțiunea Partidului Democrat, 15 – fracțiunea Partidului Liberal și un deputat independent (care a părăsit fracțiunea Partidului Comuniștilor). Pe lângă faptul că este unica putere legiuitoare, Parlamentul are și alte atribuții ce decurg din natura sa de organ reprezentativ al poporului, atribuții care se exercită prin adoptarea unor hotărâri, a unor moțiuni sau a unor acte cu caracter pur politic. Potrivit Constituției Republicii Moldova, puterea legiuitoare (Parlamentul) are drept de control asupra activității celorlalte autorități publice, este unicameral, adoptă legi, hotărâri și moțiuni în prezența majorității membrilor. Legile adoptate de această putere (Parlament) pot fi: legi constituționale, de revizuire a Constituției; legi organice, prin care se reglementează: sistemul electoral, organizarea și desfășurarea referendumurilor, regimul stării de urgență, infracțiunile, pedepsele și modul executării acestora, acordarea amnistiei sau a grațierii colective, regimul juridic general al proprietății și al moștenirii, regimul general privind raporturile de muncă și protecția socială, organizarea generală a învățământului, regimul general al cultelor, organizarea Guvernului și a Consiliului Suprem al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Curții de Conturi, statutul funcționarilor publici, organizarea administrației publice locale și celelalte domenii pentru care, în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice. Alte legi adoptate de instituția parlamentară sunt cele ordinare. Legile constituționale se adoptă cu votul a nu mai puțin decât două treimi din numărul total al deputaților (minimum 68). Legile ordinare și hotărârile privind reglementarea activității Parlamentului se adoptă cu votul majorității membrilor organului legislativ (nu mai puțin de 51 deputați), iar cele ordinare se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți la ședință.

În vederea realizării programului de activitate al Guvernului, instituția puterii legislative poate adopta, la propunerea acestuia, o lege specială de abilitate a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice. În același timp, evidențiem că puterea executivă (Guvernul) își poate angaja responsabilitatea în fața puterii legislative (Parlamentului) asupra unui program, unei declarații de politică generală sau asupra unui proiect de lege.

Instituția puterii prezidențiale (Președintele Republicii Moldova) reprezintă statul moldovenesc și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării; veghează respectarea Constituției și buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, instituția prezidențială exercită și funcția de mediere între instituțiile puterii, precum și între stat și societate. Drept urmare, instituția prezidențială nu face parte din niciuna din cele trei puteri statale (legislativă, executivă, judecătorească), deoarece, dacă ar face parte din una din ele, n-ar mai putea fi mediator între puterea publică din care face parte și alte două puteri.

Din punctul de vedere al dreptului constituțional, sunt autori care consideră că instituția prezidențială a țării exercită o a patra putere în stat. Această a patra putere ar include în ea unele elemente ale celor trei puteri, și anume: ale puterii legislative, prin dreptul Președintelui de a promulga legile votate de instituția legislativă sau prin trimiterea lor spre reexaminare puterii legislative (Parlamentului); ale puterii executive, prin atribuțiile în domeniul apărării, prin adoptarea de măsuri excepționale etc.; ale puterii judecătorești, în ceea ce privește un anumit aspect al acesteia, prin funcția de mediere. Instituția prezidențială (Președintele Republicii Moldova) desemnează candidatul pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de instituția puterii legislative (Parlament); Președintele, la propunerea prim-ministrului, numește și revocă pe unii miniștrii ai Guvernului în caz de remanieri guvernamentale sau de vacanță a postului.

Instituția prezidențială (Președintele țării) după consultarea fracțiunilor instituției puterii legislative (Parlamentului) poate să dizolve instituția puterii legislative (Parlamentul), dacă nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în timp de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură. După consultarea instituției legislative (Parlamentul), poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.

Președintele Republicii Moldova este comandantul suprem al forțelor armate. Cu aprobarea prealabilă a Parlamentului poate declara mobilizarea parțială sau generală. În caz de agresiune armată împotriva țării, Președintele ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război și le aduce, neîntârziat, la cunoștința

Parlamentului. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii. Totodată, în atribuțiile Președintelui Republicii Moldova sunt de menționat următoarele: conferă decorații și titluri de onoare, acordă grade militare supreme prevăzute de lege, soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic, acordă grațiere individuală, acordă ranguri diplomatice, conferă grade superioare de clasificare lucrătorilor din procuratură, judecătorilor și altor categorii de funcționari. Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă spre ratificare Parlamentului. La propunerea Guvernului acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai Republicii Moldova și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice. Primește scrisorile de acreditare și rechemare ale reprezentanților diplomați ai altor state în Republica Moldova. Președinția Republicii Moldova – instituție a puterii, având personalitate juridică, oferă servicii publice și se află la dispoziția Președintelui Republicii Moldova pentru îndeplinirea atribuțiilor sale. Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret. Este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși. Nicio persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decât două mandate consecutive.

Instituția puterii executive din Republica Moldova (Guvernul) asigură realizarea politicii instituției puterii legislative, atât interne, cât și externe a țării, dar rolul ei politic se exprimă nu doar în sfera exclusiv executivă, ci și prin colaborare cu celelalte instituții publice ale puterii, din care hotărâtoare este executarea inițiativei instituției puterii legislative și promovarea modalităților și metodelor corespunzătoare de conlucrare cu puterea legislativă (Parlamentul). Totodată, asigură executarea de către administrația publică a legilor și a celorlalte dispoziții normative date în aplicarea acestora. Conduce și controlează activitatea ministerelor și a celorlalte organe centrale și locale ale administrației de stat.

În domeniul normativ, instituția puterii legislative (Parlamentul) dezbate propunerile legislative, care privesc activitatea executivă, primite din partea instituției puterii executive (Guvernului). Elaborează proiectul bugetului de stat, precum și contul general de închidere a exercițiului bugetar și le supune spre aprobare Parlamentului; aprobă balanța comercială și de plăți externe, precum planurile de încasări și plăți în numerar. De asemenea, aprobă programele pentru modernizarea capacităților de producție ce se realizează prin subvenții de la stat. Elaborează sistemul de impozite și taxe datorate bugetului centralizat al statului și le supune spre adoptare Parlamentului.

În domeniul economic, instituția puterii executive (Guvernul) stabilește măsuri pentru introducerea și dezvoltarea mecanismelor economiei de piață, în condițiile prevăzute de lege. Asigură reorganizarea activității economice, potrivit cerințelor economiei de piață, precum și adoptarea măsurilor de privatizare a unor activități în condițiile stabilite de lege. Aprobă amplasarea obiectivelor de investiții și scoaterea terenurilor din protecția agricolă ori din fondul forestier, precum și defrișarea unor suprafețe împădurite în vederea realizării de obiective pentru investiții.

În domeniul social, instituția puterii executive (Guvernul) stabilește programul de protecție a mediului înconjurător și asigurarea echilibrului ecologic și le supune spre aprobare Parlamentului pe cele de interes național; stabilește programe de construire de locuințe din fondurile de stat, de creștere a calității vieții și în alte domenii, în limitele bugetare aprobate în acest scop. Asigură realizarea politicilor sociale cu privire la utilizarea forței de muncă, la salarii, la premii, acordarea de ajutoare materiale, precum și adaptarea acestora la specificul ramurilor și domeniilor de activitate.

Instituțiile puterii executive din domeniul legalității și apărării țării asigură, prin aplicarea măsurilor necesare, apărarea ordinii de drept și liniștii publice, a drepturilor și libertăților cetățenilor, în condițiile prevăzute de lege; duc la îndeplinire măsurile adoptate, potrivit legii, pentru organizarea forțelor armate, înzestrarea acestora și fixarea contingențelor anuale de cetățeni, care urmează să fie chemați la îndeplinirea serviciului militar; organizează desfășurarea în bune condiții a alegerilor parlamentare și locale.

În domeniul relațiilor externe, instituția puterii executive (Guvernul) adoptă măsuri cu privire la negocierea tratatelor, acordurilor și convențiilor internaționale, care angajează statul Republica Moldova și le înaintează, potrivit legii, Președintelui țării. Aprobă acordurile interguvernamentale, care se vor semna numai din împuternicirea prim-ministrului.

Din instituția executivă a puterii fac parte prim-ministrul și miniștrii. În sistemul politic al societății moldovenești, Guvernul este completat de sarcinile tehnico-organizatorice, administrative, care decurg din faptul că răspunde de organizarea și funcționarea administrației publice. În ansamblu, rolul său se realizează potrivit programului de guvernare, care se aprobă de Parlament.

Administrația publică în sistemul politic din Republica Moldova este alcătuită din instituții care desfășoară preponderent o activitate de natură administrativă, adică prestează servicii publice. Puterea executivă are instituții ale administrației publice de interes național (Administrația publică centrală de specialitate care cuprinde: autorități administrative guvernamentale (ministere) și autorități administrative autonome față de Guvern și ministere (Curtea de Conturi, de exemplu)) și instituții ale administrației publice locale, întemeiate pe principiul autonomiei locale și pe cel al descentralizării serviciilor publice (Consiliul local, Consiliul raional). Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător problemele, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției. Caracterul politic al instituțiilor administrative publice locale cuprinde două aspecte: pe de o parte, autonomia locală are anumite limite stabilite și din considerente politice, nu doar luându-se în calcul aspectele economice, adică ea se exercită prin respectarea legii, a autorității executivului central; pe de altă parte, cei care formează aceste instituții sunt rodul alegerilor politice, ei ocupă o funcție după criteriul acceptării de către electorat.

În ce privește forțele armate, acestea se subordonează exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și democrației constituționale. Structura și sistemul național de apărare, organizarea armatei, pregătirea poporului, a economiei și a teritoriului pentru apărare, precum și statutul cadrelor militare se stabilesc prin legi organice. Aceste prevederi se aplică, în mod corespunzător, poliției și serviciilor de informații ale statului.

Autoritatea judecătorească este alcătuită din instanțe judecătorești (judecătorii), Consiliul Superior al Magistraturii și procuratură. Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. Judecătorii sunt numiți în funcție de către Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori în domeniul dreptului, titulari. Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte de drept: Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul Justiției și Procurorul General.

Procuratura reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii. Procurorul General este numit în funcție de către instituția puterii legislative (Parlament). În exercitarea mandatului, procurorii se supun numai legii.

Instituțiile puterii sunt o componentă determinantă a sistemului politic, cu un rol decisiv în viața societății, fiind alcătuite din organe și organizații care răspund unor cerințe precise, individualizate și specifice. Prin instituțiile puterii, politicul este prezent în întreaga societate, cu intensități diferite, determinate de două principii esențiale ale existenței statului: al interesului politic și al funcționalității sistemului social. Corelația acestor două principii în funcționalitatea instituțiilor puterii a produs în timp de 24 de ani schimbarea formelor și conținutului activității statului în Republica Moldova, determinând în societate imagini de la statul-leviathan, stat-părinte la statul-spectacol, unde fiecare instituție a puterii, fiind actor politic, joacă rolul său înscenat în legislația țării.

Mijloacele de realizare a scopurilor puterilor statale (legislativă, executivă și judecătorească) sunt capacități (abilități) funcționale ale instituțiilor, cu ajutorul cărora colectivitatea asupra căreia se exercită puterea este ordonată, administrată, condusă și controlată îndeosebi prin convingere și constrângere. Instituțiile puterii, ca mecanisme de semnificare, sunt prescrise în norme și reguli de conduită, iar dacă acestea nu sunt executate, urmează sancționarea conduitei deviate.

Convingerea reprezintă mijlocul de realizare a scopurilor instituțiilor puterii prin care se obține acceptarea de către colectivitate a deciziilor și a actelor instituțiilor puterii în absența executării constrângerii. De regulă, ea există implicit și se numește „influență politică”. Autoritatea publică și celelalte instituții politice dețin mijloace specializate de realizare a influenței, între care cel mai important este propaganda politică. Forța politică poate fi dusă atât de departe, încât să elimine chiar fizic individul cu comportament politic deviant, adică ea nu acționează numai asupra conștiinței, pe când influența politică își limitează presiunea la nivelul psihicului uman. În această privință, ceea ce se numește „spălarea creierilor” sau „fabricarea conștiinței” semnifică acțiunea influenței politice și rezultatul ei, astfel că victima este doar psihic afectată.

Constrângerea se utilizează de instituțiile puterii atunci când respectarea normelor juridice și morale nu se realizează de bunăvoie. Constrângerea desemnează un ansamblu de mijloace de coerciție, presiune, distrugere sau constituire, pe care voința politică a celor care conduc societatea le pune în acțiune pentru a asigura respectarea și promovarea ordinii și este înfăptuită cu aportul unor organisme specializate ale instituțiilor politice.

Idei noi de proiectare a instituțiilor politice alternative fundamentate pe trei priorități: puterea minorității, democrația semidirectă și divizarea deciziei, care reprezintă condiții de primă linie pentru tranziția pașnică la o nouă civilizație marcată de un nou progres democratic, găsim în scrierile lui Alvin Toffler. La care dânsul adaugă: „Și trebuie să prezentăm acest subiect nu numai experților, constituționaliștilor, juriștilor și politicienilor, ci și publicului însuși – organizațiilor civice, uniunilor medicale, bisericilor, grupurilor de femei, minorităților etnice și rasiale, savanților, gospodinelor și oamenilor de faceri”. În viziunea productivă a cunoscutului sociolog american Alvin Toffler, exigențele civilizației dintr-al Treilea Val fac necesară dezbateră publică asupra necesității unui nou sistem politic al societății, prin aportul creativității umane, pentru a genera cea mai largă gamă de propuneri imaginative pentru restructurarea politică în raport cu noile cerințe ale determinismului tehnico-științific. Se impun, în viziunea lui Alvin Toffler, mii de experimente conștiente, descentralizate, care să ne permită să testăm noi modele de instituții ale puterii și de luare a deciziilor politice la nivel local și regional în avans față de aplicările lor pe plan național și transnațional. Pentru Alvin Toffler, dezvoltarea și distribuția informațiilor a devenit acum activitatea de putere și productivitate a speciei umane.

Funcțiile puterilor de stat (legislativă, executivă și judecătorească) sunt concomitent și atribute ale instituțiilor care le depozitează și le fac operaționale, înfăptuindu-se în folosul colectivității atunci când puterea este mai evoluată democratic. Conducerea politică este suverană și cea mai importantă dintre puterile existente în societate. Concomitent, exercită, ca atribut al puterii, funcția organizatorică prin mobilizarea grupurilor sociale pentru înfăptuirea programelor strategice. Prin funcția de organizare instituțiile puterii împiedică dezagregarea procesualității sociale, fiind orientată spre preîntâmpinarea și eliminarea entropiei sociale.

Altă funcție a instituțiilor puterii este de control și sancționare, astfel încât activitatea de control garantează obligativitatea îndeplinirii deciziilor pe care le adoptă și le promovează. Această funcție se realizează cu ajutorul sistemului de norme, reguli pe care instituțiile puterii le au în competență. Instituțiile puterii beneficiază de organisme specializate pentru elaborarea normelor și pentru sancționarea comportamentului deviant.

Garantarea funcționării și stabilității sistemului politic al societății se distinge ca o funcție a instituțiilor puterii, în sensul că aceasta are și rolul de a păstra organizarea politică, de a întemeia și consolida situația existentă în strânsă corelație cu legitimitatea puterii. În plan spiritual, instituțiile puterii exercită și funcție culturală vizând schimbarea mentalității depășite și anacrotice pentru formarea conștiinței politice a populației în acord cu liniile programatice și noile cerințe ale progresului social.

Bibliografie:

1. BUZAU, B. *Popoarele, statele și frica*. Chișinău: Cartier, 2014.
2. Constituția Republicii Moldova. Chișinău: PRAG-3, 2011.
3. DUNLEOVY, P. O'LEARY. *Teoriile statului: politica democrației liberale*. Chișinău: Epigraf, 2002.
4. FRUNTAȘU, P. *Sisteme politice contemporane*. Chișinău: CE USM, 2001.
5. Oxford, *Dicționar de politică*. București: Antet, 1998.
6. TOFFLER, A. *Putere în mișcare*. București: Antet, 1998.
7. WEBER, M. *Politica – o vocație și o profesie*. București: Anima, 1992.

Prezentat la 01.03.2015